

ECKHART MESTER

Leválni a világról

Sokféle írást olvastam már, pogány mesterektől és prófétáktól, az Ó- és Újtestamentumból, és minden erőmmel és igyekezetemmel azon voltam, hogy megismerjem a legfőbb és legtökéletesebb erényt, amelynek révén az ember leginkább és legközvetlenebbül hasonulhat Istenhez és kegyelemből azzá lehet, ami Isten természetből fogva, s ami által az ember leginkább lehet azonossá azzal a képpel, amelyként Istenben volt, mielőtt Isten az ő teremtményeit létre nem hozta, mikor közte és Isten között még semmi különbség nem volt. És hogyha mindannak, amit erről valaha írtak, a mélyére hatolok, olyannyira, amennyire csak értelmem erre képes, s amennyire csak ezeket meg tudja ismerni, úgy nem találok ott semmi egyebet, mint azt, hogy .a világról való legteljesebb leválás mindent felülmúl, mert minden erény valamilyen vonatkozásban áll a teremtménnyel, míg az, aki levált a világról, független minden teremtménytől. Ebben az értelemben szól az Úr Mártához: „Unum est necessarium” (Lk 10,42), ami azt jelenti: „Márta, aki a rezdületlen nyugalmat és tisztaságot akarja, annak számára egy a szükséges dolog, hogy leváljon a világról.”

A mesterek ugyancsak magasztalják a szeretetet, miképpen Szent Pál, amikor azt mondja: „Bármit cselekszem is, szeretet pedig nincs bennem, semmi nem vagyok” (vö. 1Kor 13,1 köv.). Én azonban úgy vélem, hogy még a szeretetnél is előbbre való, hogy leváljak a világról. Először is azért, mert a szeretetben a legfőbb jó éppen az, hogy arra kényszerít engem, hogy Istent szeressem, míg ha leválok a világról, Isten kényszerül szeretni engem. És annál, hogy Istenhez kényszerüljek, többre való, ha Istent kényszerítem magamhoz. Éspedig azért, mert Isten mélyebben tud áthatni engem és tökéletesebben tud egyesülni velem, mint ahogy én tudnék egyesülni Istennel. S hogy pedig a világról való leválás Istent énhozzám kényszeríti, .ezt azzal bizonyítom: Minden létező a maga legsajátabb, természetes helyére törekszik. Isten legsajátabb, természetes helye pedig az egység, a színtisztaság: és ezek éppen abból adódnak, hogy leválok a világról. Így azután Istennek szükségképpen oda kell adnia magát a világról levált szívnek.

Másodszor azért magasztalom inkább a világról való leválást, mint a szeretetet, mert a szeretet arra kényszerít engem, hogy Isten kedvéért mindent elviseljek, míg ha leváltam a világról, semmi más iránt nem vagyok fogékony, mint Isten iránt. Mégpedig sokkal többet ér, ha valaki csak Isten iránt fogékony, mint ha mindent elvisel Isten kedvéért. Mert a szenvedés még

odaköti az embert ahhoz a teremtményhez, aki miatt szenved; a világról levált szív azonban nem függ többé semmilyen teremtménytől. Hogy pedig az, aki levált a világról, egyesegyedül Isten iránt fogékony, ezzel bizonyítom: Ami befogadásra vár, annak valahol be kell fogadtatnia. A világról levált szív oly közel van már a pusztá semmihez, hogy Istenen kívül senki és semmi nem volna elég leheletszerű ahhoz, hogy helyet találhasson benne. Ő olyannyira egyszerű és leheletszerű, hogy a világról levált szívben helyet talál: Ezért az, aki levált a világról, egyesegyedül Isten iránt fogékony.

A mesterek az alázatot is többre tartják sok más erénynél. Én azonban a világról való leválást minden alázatnál előbbre valónak tartom, és pedig azért, mert az alázat lehetséges a világról való leválás nélkül is, a világról való végső leválás azonban nem mehet végbe a legteljesebb alázat nélkül, mert hiszen a legteljesebb alázat saját énünk megsemmisítésére törekszik. Leválásom a világról azonban már olyannyira megközelíti a semmit; hogy legvégső leválás és a semmi között immár semmi sem lehet. Éppen ezért a végső leválás a világról nem lehetséges alázat nélkül. Márpedig két erény. mindig többet ér, mint magában az egyik. A másik ok pedig, amely miatt az ilyen leválást előbbre valónak tartom az alázatosságnál, az, hogy a tökéletes alázat valamennyi teremtménynek alárendeli magát és az az ember, aki így alárendeli magát, kilép önmagából a teremtmények felé, míg a világról levált lény megmarad önmagában. Ám legyen bármilyen magasrendű is a kilépés önmagunkból, megmaradni önmagunkban még sokkal magasabbrendű. Ezért mondja Dávid próféta: „Omnis gloria eius filiae regis ab intus”, ami azt jelenti: „A király leányának minden ékessége belülről való” (Zsolt 45,14). Aki teljesen leválik a világról, az nem törekszik más teremtmények felé, egyáltalában nem kíván semmiféle teremtmény előtt hódolni, sem pedig fölébe kerekedni; nem akar sem lentebb, sem fentebb lenni senkinél, pusztán megállni önmagában, anélkül, hogy bárkinek örömet vagy szenvedést okozna, és nem akar hasonló lenni más teremtményekhez, sem pedig különbözni azoktól. Nem akarja sem egyiket sem másikat; nem akar semmit, csak lenni. De hogy ez vagy az legyen, arra nem törekszik. Mert aki ez vagy az akar lenni, az valami akar lenni. Aki azonban leválik a világról, az nem akar semmi lenni. Ezért őtöle a világ minden dolga érintetlen marad.

Azt mondhatná erre valaki: De hiszen minden erény hiánytalanul megvolt a Miasszonyunkban, így hát neki a világról teljesen le kellett válnia. Ha pedig ez a leválás előbbre való az alázatnál, akkor miért a maga alázatával dicsekszik a Miasszonyunk, és nem azzal, hogy levált a világról, mondván: „Quia respexit Dominus humilitatem ancillae suae”, ami azt jelenti: „Mert reá tekintett az ő szolgáló leányának alázatos állapotjára” (Lk 1,48). Ehelyett miért nem szólott így: „Mert reá tekintett az ő szolgáló leányának világról-leváltságára”? Erre azonban én azt felelem, hogy Istenben megvannak a

világról való leválás és alázat erényei, amennyiben Istennel kapcsolatban erényről egyáltalában beszélhetünk. Mert tudnod kell, hogy éppen szeretetteljes alázata indította Istent arra, hogy az emberi természetbe aláereszkedjék, míg az ő világtól való elkülönültsége önmagában rezdületlen maradt, amikor emberi alakot öltött, éppúgy, mint amikor az eget és a földet megteremtette, amint arról még alább szólani fogok. És mert a mi Urunk, emberi alakot öltvén, mégis rezdületlenül megmaradt az ő világtól való elkülönültségében, így hát a Miasszonyunk nagyon jól "tudta, hogy ugyanezt kívánja tőle is és hogy ebben a; vonatkozásban az ő alázatára tekintett és nem az ő világtól-leváltságára. Éppen ezért a Miasszonyunk világtól-leváltóságban rezdületlen maradt, és nem ezzel, hanem az ő alázatával dicsekedett. És ha csak egyetlen szóval is megemlékezett volna a világról való leválásáról, mondván: „És reám tekintett, aki leváltam a világról”, úgy már ez a leválása a világról csorbát szenvedne és nem volna sem teljes, sem tökéletes, „mert közben ki kellett volna lépnie önmagából. S akármilyen jelentéktelen volna is ez a kilépése önmagából, a világról való leválása többé már nem volna makulátlan. Ebből megértheted, hogy lehetséges az, hogy a Miasszonyunk az ő alázatával dicsekedett és nem azzal, hogy levált a világról. Ebben az értelemben mondotta a próféta: „Audiam quid loquatur in me Dominus Deus” (Zsolt 84,9), ami annyit jelent: „Én hallgatni fogok, hogy halljam, miként szól az én Istenem és Uram énbennem”; mintha csak azt akarta volna mondani: „Ha. Isten szólni akar hozzám, úgy költözzön belém, én nem lépek ki magamból.”

Én az, irgalmasságnál is előbbre valónak tartom a leválást a világról; mert ha irgalmat gyakorol az ember, ki kell hogy lépjen önmagából szükségét szenvedő felebarátja felé és akkor az ő szíve elszomorodik. Ezzel szemben a világról levált ember szabad marad és megmarad önmagában és nem enged közel önmagához semmiféle szomorúságot; mert amíg az' embert bármi is el tudja szomorítani, még nincs minden rendjén őbenne. Röviden szólva: bármilyen erényre tekintsek is, egyiket sem találok olyan makulátlanul tisztának és Istennel egyesítőnek, mint a világról való leválást.

Egy Avicenna nevű mester azt mondja: „A világról levált szellem nemessége oly nagy, hogy-minden igaz, amire rátekint, és minden az övé, amire csak áhítozik és mindenben engedelmeskednünk kell neki; bármit is parancsoljon.” És ezt tudnod kell: Ha a szabad szellem valóban levált a világról, úgy Istent a maga' léte felé kényszeríti; hogyha pedig minden formát és akcidienciát levette állhatna meg magában, úgy Isten létét venné magára. Isten azonban nem adhat mást senkinek, mint önmagát; éppen azért Isten annál többet nem is tehet a világról levált szellemmel, mint hogy önmagát adja neki. És az az ember, aki teljes egészében le tudott válni a világról, olyan mélyen belemerül az örökkévalóságba, hogy semmi, ami múlandó, többé meg nem rezdítheti; hogy semmit, ami testi, többé nem érzékel és ily módon

meghalt a világ számára, mert többé nincs igénye semmi, ami földi. egy értette ezt Szent Pál, mondván: „Élek és mégsem én élek; Krisztus él bennem" (Gal 2,20).

Ha mármost azt kérdezed: milyen is voltaképp ez a leválás a világról, hogyha már önmagában véve is ilyen nemes? Úgy hát tudd meg: Az igazi leválás a világról nem jelent egyebet; mint hogy a szellem olyan mozdulatlan marad minden szeretet és szenvedés; dicsőség, szégyen és megvetés közepette, mint egy ólomból való hegy a gyenge szélfúvásban. Ez a rezdületlen leválás teszi leghasonlatosabbá az embert Istenhez. ' Mert éppen ez a mozdulatlan elkülönültsége a világtól teszi az Istent Istenné, és ebből az elkülönülésből származik az ő tisztasága és egyszerűsége és változtathatatlansága. És ezért azt, hogy az ember hasonlatossá váljék Istenhez, olyannyira, amennyire egy teremtmény Istenhez egyáltalában hasonlatos lehet; ezt .csakis a világtól való leválás útján érheti el: Ez azután az embert tisztává, tisztasága egyszerűbbé, egyszerűsége pedig változtathatatlanná teszi, s mindezek révén az ember hasonlóvá válhat Istenhez; ennek a hasonlóságnak azonban kegyelemből kell létrejönnie, mert a kegyelem elvonja az idő minden dologtól és megtisztítja minden mulandó dologtól. Tudd meg hát: Aki megüresíti magát, kirekesztvén magából a teremtett világot, az megtelik Istennel és aki megtelik a teremtett világgal, az kirekeszti magából Istent.

Tudnod kell tehát, hogy Isten mindig óta ilyen mozdulatlan elkülönültségben állott és áll ma is, és tudnod kell azt is, hogy midőn Isten az eget és a földet teremtette, ez oly kevésbé érintette az ő mozdulatlan elkülönültségét, mintha soha semmiféle teremtményt nem teremtett volna: Ezért továbbá azt mondom: Mindazok az imák, amelyek elmondanak, és mindazok a jótettek, amelyeket az ember az időben véghez vitt, épp oly kevésbé érintik Istent elkülönültségét a világtól, mintha egyetlen ima soha el nem mondatott, egyetlen jótett soha végbe nem ment volna, és Isten egyáltalában nem lesz sem kegyesebb, sem közelebb az emberhez, épp olyan lesz, mint hogyha az ima soha el nem mondatott, a jótettek soha végbe nem vitettek volna. így hát továbbá azt mondom: Amikor a Fiú emberré akart válni az Istenségben és amikor azzá vált és elszenvedte kínjait, ez épp oly kevésbé érintette Isten mozdulatlan elkülönültségét, mint ha soha emberré nem vált volna. Erre azt mondhatnád: Ezt tehát úgy kell értenem, hogy minden ima, minden jótett hiábavaló, mert Isten nem veszi tudomásul oly módon, hogy őt ezáltal bárki megindíthatná, és mégis azt mondják: „Isten azt akarja, hogy mindenért imádkozzunk hozzá." Most azonban figyelj rám és igyekezz jól megérteni, ha képes vagy rá, hogy Isten a maga első örök pillantásával -- ha ilyen első pillantást egyáltalában .feltételezhetünk -- minden dolgot úgy látott, ahogy az történni fog, és ugyanezzel a pillantásával látta azt is, hogy mikor és hogyan fogja megalkotni a maga teremtményeit és mikor kell a Fiúnak emberré válnia és szenvednie. S ugyanígy látta a legkisebb imát és jócselekedetet,

ami majd valaha elmondatik, vagy véghez vitetik, és látta azt is, milyen imát és áhítatos fohászt akar vagy fog majd meghallani; látta, hogy holnap szíved mélyéből szólítod őt és foháskodsz hozzá, és ezt az imát és fohászt Isten nem holnap fogja meghallani, mert már előbb hallotta a maga örökkévalóságában, mielőtt te emberré lettél volna. Ha azonban a te imád nem mélyről fakad és áhítat nélkül való, úgy Isten nem most fog elutasítani téged, hiszen a maga örökkévalóságában mindigtől fogva elutasított. Így hát Isten a maga első örök pillantásával mindent látott és Isten nem alkot semmit újonnan, mert eleve mindent megalkotott.

Ezért van, hogy noha Isten mindenkoron a maga mozdulatlan elkülönültségében honol, mégsem mennek veszendőbe az emberek imái és jócselekedetei, mert aki jót cselekszik, az aszerint jutalmaztatik, aki pedig rosszat, az meg aszerint ítéltetik meg. Ezt a gondolatot fejezi ki Szent Ágoston „A Szentháromságról” szóló, ötödik könyvének utolsó fejezetében, mondván: „Deus autem” stb., ami annyit jelent „Isten óvjon mindenkit attól, hogy azt mondja: Isten bárkit is időbeli módon szeret, mert nála nincs elmúlt és jövőendő, és valamennyi szentet szerette, még mielőtt megteremtette volna a világot olyannak, amilyennek már eleve látta. És ha eljön az ideje, amikor az időben láthatóvá teszi azt, amit ő már a maga örökkévalóságában előre látott, akkor az emberek úgy vélik, hogy Isten valamiféle új szeretettel fordul felénk; pedig amikor ő haragra lobban, vagy jót cselekszik velünk, mi változunk meg, miközben ő maga változatlan marad, éppúgy, ahogyan a napfény a beteg szemnek fájdalmat okoz, az egészségesnek azonban jót tesz, miközben maga napfény változatlan marad”. Ugyanezt a gondolatot érinti Ágoston „A Szentháromságról” szóló, tizenkettedik könyvének negyedik fejezetében, mondván: „Nam Deus non ad tempus videt, nec aliquid fit novi in eius visione.” „Isten nem időbeli módon lát és az ő számára semmi új nem válhatik láthatóvá. ”Erről a gondolatról Isidorus így nyilatkozik „A legfőbb jóról” szóló könyvében: „Sokan azt kérdezik: «Mit tett Isten, mielőtt még az eget és a földet teremtette, és hogyan ébredt benne az új akarat; hogy teremtményeit létre hozza»” és így felel a kérdésre: „Soha semmilyen új akarat nem ébredt Istenben, mert habár valóban úgy van, hogy a teremtmény maga annak előtte nem létezett” abban a formában, mint ahogy most létezik, „mindamellettt öröktől fogva létezett Istenben és az ő elméjében”. Isten nem úgy teremtette az eget és a földet, ahogy mi valamelyik pillanatunkban így szólunk: „Ez (vagy az) legyen”, hiszen minden teremtmény kimondatott az örök szóban. Ehhez még hozzáfűzhetjük, amit a mi Urunk Mózesnek mondott, amikor Mózes azt kérdezte az Úrtól: „Uram, ha azt kérdi a fáraó tőlem, hogy ki vagy Te, mit feleljek néki?” S szólott erre az Úr: „Aki van, az küldött engem” (Kiv 3,13-14). Ez azt jelenti: Aki önmagában változatlan, az küldött engem.

Ezek után azt kérdezhethet valaki: Vajon Krisztus is a világról levált rezdületlenség állapotában volt-e, amikor így szólt: „Szomorú az én lelkem mindhalálíg” (Mt 26,38; Mk 14,34), és Mária, amikor a kereszttel állván az Írás szavai szerint oly fájdalmasan kesergett -- hogyan lehetséges mindez a világról levált rezdületlenség állapotában? Tudnod kell, hogy a mesterek szerint mindegyik emberben kétféle ember lakozik: az egyik a külső ember, ez az érzékiség: ezt az embert őt érzéke szolgálja, mindamellet a külső ember cselekedeteit a lélek irányítja. A másik a belső ember, vagyis az ember belső énjé. Tudd meg tehát, hogy a szellemi ember, aki Istent szereti, a lélek erőit a külső emberben már csupán annyira veszi igénybe; amennyire azok az őt érzék szempontjából nélkülözhetetlenek; s a belső ember csak oly mértékben fordul az őt érzék felé, hogy ezeknek vezetője és irányítója lehessen és megóvjá őket attól, hogy akárcsak az állatok, teljesen átadják magukat érzéki életük tárgyának, amiképpen azt az olyan emberek teszik, akik egész életüket a testi élvezetnek rendelik alá, mint az esztelen állatok; s az ilyeneket inkább lehet állatoknak, semmint embereknek nevezni! És mindazokat az erőket, amelyekkel a lélek az őt érzékre fordított erőin túl rendelkezik, átengedi a belső embernek. És ha ez az ember valami magasrendű és nemes dolog felé fordul, akkor a lélek visszavonja mindazokat az erőket is, amelyeket az őt érzéknek kölcsönözött, s az ilyen embert azután eszeveszettnek és révetegnek tartják; mert egész lényét valami szellemi megismerést szolgáló képre irányítja, vagy valami kép nélkül való szellemi megismerésre: Ám tudnod kell, hogy Isten valamennyi szellemi embertől azt várja, hogy lelke minden erejével szeresse őt. Ezért mondotta: „Szeresd a te Istenedet teljes szivedből!” (Mk 12,30; Lk 10,27). Némelyek azonban lelkük minden erejét a külső emberre pazarolják. Ezek azok az emberek, akik minden érzékükkel és egész értelmükkel múlandó javak felé fordulnak; ezek mit sem tudnak a belső emberről. Tudd meg mármost: Megeshet, hogy miközben a külső ember tevékenykedik, a belső ember mindentől független és rezdületlen marad. Így Krisztusban is volt egy külső és egy belső ember, és éppúgy a Miasszonyunkban is; és amit Krisztus és a Miasszonyunk valaha külső eseményekről mondott, az a bennük lakozó külső embertől való, miközben a belső ember megmaradt a maga világról levált rezdületlenségében. Így beszélt Krisztus is, amikor azt mondotta: „Szomorú az én lelkem mindhalálíg” (Mt 26,38; Mk 14,34); és bármit is kesergett, avagy bármiképpen is szólott volt valaha a Miasszonyunk, az ő bensője mindenkor megmaradt a maga világról levált rezdületlenségben. És mindehhez még vedd a következő példázatot: Az ajtó egy sarokvason fordul, nyílik és csukódik. Nos, hát én a külső ajtódeszkát a külső emberhez, a sarokvasat pedig a belső emberhez hasonlítom. Ahogy mármost az ajtó nyílik és zárul, úgy mozog a külső deszka ide-oda, de a sarokvas mégis mozdulatlanul marad a helyén és ezért sohasem változik. Ha ezt a példázatot megértetted, látni fogod, hogy ugyan-így van ez itt is.

És most azt kérdezem: Mi voltaképpen a világról való teljes leválás tárgya? S azt felelem rá, ami alább következik: A világról való teljes leválásnak semmiféle tárgya nincs. A pusztá semmin alapszik, s azt is megmondom neked, hogy ez miért van így: A világról teljesen levált ember a legmagasabban áll. Márpedig a legmagasabban az áll, akiben Isten a maga teljes akarata szerint. hathat. Isten ugyanis nem hathat minden szívben a maga teljes akarata szerint, mert habár Isten mindenható, mégis csak olyan mértékben hathat, amilyen mértékben erre készséget talál vagy teremt. És azt, hogy: „teremt”, Szent Pál miatt mondom, mert önála nem talált semmilyen kétséget, azonban kegyelem útján készítette rá. Azért mondom így: Isten olyan mértékben hat, amilyen mértékben erre készséget talál. Másképpen hat az emberben, mint a kőben. Erre lelhetünk hasonlatot a természetben: Ha befűtjük a kemencét és egy zabból, egy árpából, egy rozsból meg egy búzából gyúrt kenyértésztát teszünk bele, s a kemencében mindenütt egyforma forróság --van, az mégsem hat egyféleképpen a tésztákra; az egyikből szép kenyér válik, a másikból durvább, a harmadikból még durvább. És ez nem a kemence forrósán múlik, hanem a tészták különféle anyagán. Ugyanígy Isten nem hat egyformán minden szívben; aszerint hat, amilyen készsége és fogékonyságra talál. Ha valamely szívben ez vagy az honol, úgy „ez vagy az” rejthet magában valamit, ami akadályozza Istent abban, hogy a maga teljességében hasson. Ha tehát a szív a legmagasabbnak befogadására készül, úgy már a pusztá semmin kell állnia, és ez a legfőbb lehetőség, 'ami megadatik. Amidőn tehát a világról levált szív a legmagasabban áll, akkor a pusztá semmin kell állnia, mert ez teszi a legfogékonyabbá. Végy megint csak egy példát a természetből: Ha egy viasztáblára írni akarok, úgy bármilyen nemes szöveg álljon is rajta, akadályozni fog abban, hogy a táblára írjak; s ha pedig mégis írni akarok rá, úgy mindent le kell törölnöm és meg kell semmisítenem, ami a táblára írva van. És a tábla sohasem kínálkozik olyannyira az írásra, mint amikor semmi sem áll rajta. Ugyanígy ahhoz, hogy Isten teljes egészében a szívember írhasa magát, el kell távoznia belőle mindennek, amit ennek: vagy. annak nevezhetünk, és éppen így van ez a világról levált szívvel is. Ezért tehát Isten a maga teljes egészében; és legfőbb szándéka szerint hathat benne. „A világról levált szív tárgya tehát sem ez, sem az nem lehet.

Ezek után pedig felteszem a kérdést: Milyen a világról levált szív imája? Erre csak az alábbiakat felelhetem: A világról levált tisztaság nem imádkozhatik, mert aki imádkozik, azt kívánja Istentől, hogy részesévé tegye valaminek, vagy hogy valamitől megszabadítsa. Márpedig a világról levált szív nem kíván semmit és nincs is semmije, amitől szabadulni akarna. Ezért mentes minden imától, és az ő imája nem más mint hogy hasonlóvá váljék Istenhez. Ebből áll az ő egész imádsága. Ehhez még hozzá tehetjük azt, amit Szent Dionysius fűz Szent Pál alábbi szavaihoz: „Sokan vannak, akik mind azért futnak, hogy elnyerjék a koszorút, de csak egynek ítéltetik

oda". (vö. 1Kor 9,24) -- a lélek erői mind a koszorúért futnak, de ez csak a lélek lényegének ítéltetik oda -- Dionysius tehát azt mondja: A koszorúért futni annyi, mint elfordulni valamennyi teremtménytől és eggyé válva önmagunkkal, beleoldódni a teremtetlenségbe. És ha a lélek eljut idáig, akkor elveszíti a nevét . és Isten magába vonja, s ezáltal a lélek megsemmisül, úgy ahogyan a nap magába olvasztja és megsemmisíti a hajnalpírt. S ide semmi más nem vezet el az embert, mint a világról való teljes leválás. Itt hivatkozhatunk még Ágostonra, aki azt mondja: „A léleknek van egy rejtett kapuja, amely az isteni természetbe vezet s ott minden dolog megszűnik számára". Ez a kapu itt a földön nem egyéb, mint a teljes leválás a világról. Amikor ez a leválás eléri legmagasabb fokát, a megismeréstől ismeret nélkül való lesz, a szeretettől szeretet nélkül való és a fénytől sötét. Ehelyütt idézhetünk még egy mester szavait: A lelki szegények azok, aki minden dolgot átengednek Istennek; mint ahogy az övéi voltak, amikor mi még nem voltunk. S ez csupán a világról teljesen levált szív számára lehetséges. Hogy Isten minden más szívnél inkább költözik a világról levált szívbe, az a következőkből érthető meg: Ha azt kérdezed tőlem: „Mi az, amit Isten minden dologban keres?" úgy a bölcsesség könyvének szavai szerint felelek neked, ahol azt mondja: „Minden dologban a nyugalmat keresem!" (Sir 24; 11). De sehol másutt nincs teljes nyugalom, egyesegyedül a világról levált szívben. Ezért Isten inkább lakozik itt, mint más erényekben vagy bármi egyébben. És tudnod kell azt is: Minél inkább lakozik itt, mint más erényekben vagy bármi egyébben. És tudnod kell azt is: Minél inkább törekszik az ember arra, hogy a beléje áramló Isten befogadására képes legyen, annál boldogabb lesz ő; s akinek végül is sikerül felkészülnie a legteljesebb befogadásra, az éri el a végső üdvösséget. Márpedig senki sem képes másképpen felkészülni a beléje áramló Isten befogadására, mint úgy, hogy hasonlónak válik Istenhez; mert amennyire az ember hasonlónak válik az Istenhez, annyira képes magába fogadni a beléje áramló Istent. Ez a hasonlóság pedig csakis onnan való, hogy az ember aláveti magát Istennek; minél inkább veti tehát alá magát az ember a teremtett világnak, annál kevésbé hasonlatos Istenhez. Így hát a tiszta, világról levált szív immár nem függ semmilyen teremtménytől. Ekkor már teljes egészében Istennek veti alá magát és ily módon válik éppen a leghasonlatosabbá Istenhez, s egyszersmind a legfelkészültebbé a beléje áramló Isten befogadására. Így értendők Szent Pál szavai: „Öltsétek magatokra Jézus Krisztust" --, ami azt jelenti: váljatok hasonlatossá Krisztushoz; mert másképp nem vehetjük magunkra Krisztust, mint hogy hasonlatossá válunk öhozzá. És tudd meg: Amikor Krisztus emberré vált, akkor nem az embert öltötte magára, csak az emberi természetet. Szabadulj meg tehát minden dologtól, s így nem marad benned egyéb, mint amit Krisztus magára vett, és így öltöd magadra Krisztust.

Aki tehát meg akarja érteni a világról való teljes leválás nemességét és hasznát, . gondoljon Krisztus szavaira, amelyeket a maga embervoltáról a tanít-

ványainak mondott, szólván: „Jobb néktek, hogy én elmenjek; mert ha el nem megyek, nem lehet részetek a Szentlélekben (Jn 16,7); vagyis mintha ezzel azt mondta volna: Túlságosan sok örömet leltetek az én földi jelenlétben, semhogy részetek lehetne a Szentlélek tökéletes örömében. Ezért váljatok le a képről és legyetek eggyé az alakatlan léttel, mert Isten szellemi vigasza annyira leheletfínom, hogy csak az részesülhet benne, aki a testi vigaszt megveti.

Vessétek hát emlékezetetekbe mindnyájan, akiknek fogékony az elmétek! Senki sem lehet boldogabb annál, mint aki teljesen levált a világról. A hús és a test vigasza nem lehetséges a lélek kára nélkül, „mert a test a lélek ellen törekedik, a lélek pedig a test ellen" (Gal 5,17). Aki tehát a zabolátlan szerelem magvát veti el a testben, az örök halált arat; aki pedig az igazi szeretet magvát veti el a szellemben, örök életet nyer a szellemtől. Éppen ezért: minél hamarabb menekül az ember a teremtésből, annál hamarabb siet felé a Teremtő. Vessétek hát jól elmétekbe: Ha már az az öröm is, amit Krisztus testi megjelenése okozhat, akadályoz bennünket a Szentlélek befogadásában, mennyivel inkább akadályoz Istennel szemben az a zabolátlan élvezet, amelyet múlandó vigaszul kapunk. Éppen ezért mindennél jobb leválni a világról, mert ez makulátlanná teszi a lelket és tisztává a lelkiismeretet és felgyújtja a szívet és felébreszti a szellemet és felhevíti a vágyat és megismerteti Istennel és megszabadít mindattól, ami kreatúra, és az Istennel való egyesüléshez visz.

Vessétek hát emlékezetetekbe mindnyájan, akinek fogékony az elmétek! A leggyorsabb lábú állat, amelyik ehhez a tökéletességhez eljuttat titeket, a szenvedés; mert senki sem élvez örökebb édességet azoknál, akik Krisztussal együtt vannak a legnagyobb keserűségben. Nincs keserversébb a szenvedésnél és senkinek sem jut osztályrészül mézédesebb édesség, mint . annak, aki szenvedett; semmi sem csúfítja el jobban a; testet az emberek előtt a szenvedésnél, ám semmi sem ékesíti fel jobban a lelket Isten előtt, mint az, hogy szenvedett. A legszilárdabb alap, amire ez a tökéletesség épülhet, az alázat; mert akinek a természete itt a legmélyebben alacsonyítja le magát, annak szelleme szökken fel a legmagasabbra Istenben, mert a szeretet szenvedést hoz, a szenvedés pedig szeretetet. Aki tehát végképp le akar válni a világtól, az törekedjék teljes alázatra, mert így kerül közel Istenhez. S hogy ezt valamennyien elérhessük, abban legyen segítségünkre a legtökéletesebb elkülönültség, aki maga Isten. Ámen.